

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemanja ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrť leta „ 1.20

Pri oznanilih in ravno tako pri „polanicah“ se plačuje za navadno tristopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat
Za večje črke po prostoru.

SOČA

Glasiló slovenskega političnega društva gorškega za brambo narodnih pravic.

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179 in „Via della caserma 60“

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo pod naslovom: Viktor Dolence v Gorici. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Časnikarstvo.

Časnikarstvo ima gotovo najlepši poklic v svobodni državi; ono ima nalogo braniti ljudstvo pred nepostavnostmi, dramiti ga ter pripravljati za više človečanske cilje, po pravični in brezobzirni graji odpravljati razne napake, podučevati, buditi, navduševati za vse lepo in dobro in pospeševati tudi materialni blagor; s kratka časnikarstvo brani zatirance in šiba zatiralec, ono v prvi vrsti dela javno mnenje in s tem pospešuje moralnost, postavnost in vsakovrsten napredek. S tem pa še nij rečeno, da je vsó časnikarstvo povsod tako ter da v resnici zadovoljuje svojemu poklicu. Mej časniki je dosti takih, ki služijo le posebnim interessom, takih, ki ljudi le slepijo, ter se s prilizjenimi besedami potezajo samo za koristi onega stanu in sploh za razne predprave za nepravilne auktoritote, sploh za neke pravice, katere imenujejo zgodovinske in še drugače, ki pa so v resnici samo zgodovinske krivice nad ljudstvom, ki zbog nevednosti žalibože še prerado sili v jarem in še celo podpira nakane, proti njemu obrneno. Zgodovina nas uči, da se ljudstvo daje le prerado zapeljovati po zunanosti, da gleda le na uspehe ter da pada na kolena pred mogotcem in poveljuje vsacega, kedor mu zamore impouirati. Da, srednji vek je znašel mnogo in mnogo zunanjih ceremonij, nečimernih formalnosti, ki vse nameravajo ljudsko domišljijo uporabiti za sebične namene ter mu vcepjati bojazen, strah neskončno slepo spoštovanje itd. Vse te cerimonije in zunanosti so dobro preračunjene in se smeje primerjevati opiatom, kateri se dajejo bolnikom, da ne čutijo, kako se jim nega ali roka iz živega trupla reže. To vse bi se dalo prav natančno dokazati z izgladi, pa za to nij denes prostora.

Takih časnikov imamo tudi mi Slovenci dosti preveč in mej take štejejo posebno one, ki so se ustanovili z namenom, da bodo ovirali svobodno mišljenje ter konservirali ali ohranili narodu neke čednosti, kakor brezpogojno vdanost do prvakov, servilnost in več takih lastnostij, katere svobodoljubi imenujejo lastnosti sužnjeve, zgodovinske krivice, mračnjaštvo itd. Mi na priliko poznamo en listič, kateri pod krinko narodnosti slovenskemu ljudstvu vsiljuje samo prisiljeno zelje in mnogo neslanega ričeta. O! prvega začetka se je ta list nam nasproti popolnoma osmešil; napovedal nam je vojsko, rekoč „v gubah svoje surke nosite vojsko ali mir.“ Mi smo res mislili, da gospodje visokoučeni, nosci toge učenjakov, nam bodo dali mnogo opraviti, da

bo težka borba; ali hladnokrvno smo sprejeli pozvanje, ker zvesti smo si bili, da našreč je ljudska reč, da na naši strani je merodajna zdrava pamet podprta se zdatnimi resnicami. da tedaj z logiko in doslednostjo bomo lahko pobijali nasprotnika ki vse svoje napade podpira só sofismi, za katere njsprejemljiva zdrava in nepokvečena pamet slovenskega ndstva.

Znano je našim čitateljem, da smo napade naših nasprotnikov v satirično—šaljivi obliki odbijali, dokler se nam je sploh še zdelo vredno; ko so pa naši nasprotniki v svoji svoti jezi začeli pisati prevolike abotnosti in so se z otročjimi reminacijami popolnoma osmešili, se nam je še ta forma odgovora odveč zdelo. Pri miru smo jih tedaj pustili uboge sofiste; a to jih še nij spametilo; marveč drezajo in drezajo ter se blamujejo pri vsaki priliki. Mi smo onega nerazumemo: da jih nij sram pred svetom.

Zdaj, ko vidijo ti vitezi junaki žalostno postavo, da jim je uže marsikateri njih privrženec in čitatelj hrbet obrnil, začeli so prav po krizejsko klicati po miru, po spravi in sumničiti nas, da mi nečemo miru ter da delamo razdražbo. „Narodov“ dopisnik iz Gorice jo prav dobro omenil, da so ti gospodje popolnoma enaki onim tatovam, ki begši kričijo: „Primate tatu!“ Da, oni so nam pompozno izanalizirali vojsko in začeli prepri in to na prav perfidnačin, zdaj pa bi se radi oprli pred narodom in nas spu take nalisali, kakoršni so oni sami. Goriški Slovenci predobro poznajo zgodovino nekaterih prvakov na Grškem; uže zdaj vedo na kateri strani je rodoljublje in vztrdnost ter ljubezen do naroda in na kateri je sobnost. Zato pa nas izjavi naših nasprotnikov silijo na steh in zbujajo našo pozornost izključljivo le zaradi nesramnosti in prav robatega hinavstva.

Dobro vemo, da resnica oči kole in da nekateri naši domači sovražniki škripajo se zobmi, kor smo jih v svojem listu svetu pokazali age ter odkrili marsikatero perfidnost; a če smo to korili, smo bili prepričani, da je to naša časnikarska dolžnost; kor le z dokazi in fakti se dajo podpreti trditve, katere smo objavili v našo opravičbo. Mi smo večkrat povečali, da smo za mir kolikor je potreben, da tudi skupno delamo tam, kder je nevarnost, da propadmo nasproti sovražniku našega naroda; a ta mir hočemo na zdravi in pametni podlagi. Mi se ne vdamo i nečemo zatajiti svojih svobodnjaških principov, kateri so vkoreninjeni v naših sreih in katere bomo zmerom branili in branili. Dobro

vemo, kak mir želijo naši nasprotniki: da se jim mi vdamo na milost in nemilost, da odstopimo in aginemo iz pozorišča, da bodo oni po tem laglje svoj „Geschäft“ opravljali. Pa tega veselja jim nečemo, ne moremo dati. Mi si štejejo v svojo dolžnost, da narod podučujemo, da ga navdušnjemo za svobodna načela, da ga svarimo pred domačimi volkovi v ovčji koži, da mu po svoji slabi moči pomagamo rešiti se duševne in gmotne sužnosti, v kateri bi ga naši domači sovražniki radi obdržali.

Mi čutimo v sebi ta poklic in zato z navdušenostjo premagujemo vse težave ne boječ se nobenih nakanov in tudi ne zgodovine, kor smo prepričani, da naš narod se more lo po tem zdržati in ohraniti, če nastopi pot napredka, omike in svobode ter vreden stopi v vrsto družih kulturnih narodov.—

Naša vest nam ničesar ne očita, temveč smo zadovoljni se seboj, da smo bojazen vrgli na stran ter nastopili pot odločno borbe za najlepše svetinje narodov in vesoljnega človečanstva. In naj naši nasprotniki nikar ne mislijo, da smo osamljeni, da nas je malo.— Z vsakim dnevom raste naše število, z vsako šolo, ki jo dobi naš narod, zadobi naša stranka ono novo postajo in ko nas ne bo ali bodo oslabele naše moči, čile in mlade moči bodo nastopile ter še z večjo silo nadaljevale delo, kajti časi silijo naprej.

Denes se na Slovenskem nij več bati, da stranka naprednjakov propade; razširjena je po celi Sloveniji in dobro vkoreninjena. Težak je bil sicer začetek in še dolgo bo trajala borba; a v borbi se čistijo značaji in taka borba ne bo škodovala, gotovo pa bode končala na zmago hrabrih vojakov za napredek omiko in svobodo. Poklic pravega slovenskega časnikarja je tedaj jako lep in ko ne bil tako lep, kedor bi se mogel zanj navduševati.—Prilizjenost, servilizem, mračnjaštvo, sebičnost, zagovarjanje predpravice—službovanje svojitim—to vse ne sme poznati časnik, ki je v službi ljudski; zatorej pa mora tak časnik brezobzirno postopati in le za to gledati, da pride prava resnica na dan, ne sme gledati na to, da se komu zameri ali komu prikupi, sploh se mora otresiti nečimernih obzirov.—To so naši pojmi o pravem časnikarstvu in teh se po mogočosti držati bode naše prizadetje ne brigaje se za zgodopisce, čez katere bo prešla gotovo zgodovina na dnevni red.

LISTEK.

Razmere

med Slovenci in Longobardi

I.

Med najtemneje oddelko slovenske zgodovine moramo prištevati razširjenje Slovencev proti zapadu, zlasti v Italijo, njih razmere proti Longobardom. Le nialokdo je še poskušal te zmedenosti razvozlati zaradi jako redkih in pomanjkljivih virov, ki so se nam iz one dobe ohranili. In vendar ne smemo iz te pomanjkljivosti sklepati, da je ta stran slovenske zgodovine manje vredna trudopolnega preiskovanja. Zlasti za zgodovino goriške dežele, v kateri se italijški in slovenski živelj križata, je neobhodno potrebno, da se skuša določiti, kako daleč so segale slovenske naselbine proti jugozapadu.

Edini skoro istočasni pisatelj, iz katerega moremo razmere med Slovenci in Longobardi studirati, je „Warnefridi Paulus Diaconus.“ (Primeri: Abel, Paulus Diaconus v Pertz-evih „Geschichtschreiber der deutschen Vorzeit VIII stoletije, zvezek IV, in „Storia dei fatti dei Longobardi“ od prof. Q. Viviani, Udine 1826). Paulus Diaconus je bil rojen krog 730 v Čedadu iz plemenite langobarske rodovine, katere praded Leupichis je bil z Alboinom v Italijo prišel. Čudne zgodbe njegovega sina enakega imena popisal je Pavel jako priprosto (IV.

38.)* Pavel je imel brata Arichisa in sestro, ki je že zgodaj v samostan šla. Odgojil je bil na dvoru kralja Ratchisa (744—749) v Paviji d učitelja Flaviana. Po tem soditi nij bil iz početka z duhovski stan namenjen, vsaj za samostansko živaje ne (Abel pag. VIII.) Pozneje je živel na dvoru vojvode Arichisa v Beneventu, katerega soprogo Adelperga hči Deziderjevo. je učil. Za njo je spisal „historia romana“, razširjeno po Eotropiju. Tukaj je živel Pavel več časa in to kot duhoven. Negotovo je, kedaj in akaj je šel v samostan Montecasino, morda iz nevoljenad življenjem in iz žalosti zaradi svoje nesrečne domovine.

Ko je Karol Veliki okoli velike noči 776 upor vojvode Hrodganda ukrotil, peljalje tudi Pavlovega brata Arichisa v ječo in mu pobral njegovo premoženje. Leta 782 izroči Pavel Karolu elegijo, v kateri ga prosi za izpuščenje svojega brata. Takrat je bil že na Frankovskem dvoru, kamer ga je bil Karol zaradi njegove učenosti poklical. Toda Pavel se nij počutil dobro na dvoru premagovaleca svoje domovine in želel si je nazaj v Montecasino. Zadnjič je bil Arichis izpuščen in Karol je pregovoril Pavla, da je pri njen ostal. Tukaj je zlasti gerščino učil in nagrobnice pisal. Tudi sloveča pesen na sv. Joana, „Ut queant laxis“, je njegova. Sestavil je zbirko homilij, kakoršna je še sedaj v katoliški cerkvi v navadi. Decembra 786 šel je s Karlom v Italijo (Abel pg. XV.) Svoja zadnja leta je preživel v Montecasinu, kder se je v ondotnej imenitnej šoli veliko učencev krog

*) Leupichis je bil ušel s pomočjo Slovencev avarskej sužnosti D. VI. 38.)—

njega zbiralo. V tem času je spisal svoje najvažnejše delo: „De gestis Longobardorum.“ Toda predno je je mogel izveršiti, pobrala ga je smert 23. aprila, leto nij znano (berzkoše 799.) Pavel je bil eden najizobraženejih in omikanejih mož svojega veka. Bral je pridno klasike in sam veliko pisal. Njegove pesni so brez vzleta. Njegova zgodovina nij popolnoma izvorna, nego sestavljena iz različnih pisateljev, ki so se nam poizgubili, zlasti pa iz ljudskega poročila. Hotel je tudi le zgodovino za ljudstvo pisati, kot učena zgodovina ima preveč pomanjkljivosti. Skušal je natanjčen biti, toda nij se mu posrečilo. Veliko romantičnega ima za pravo zgodovino. Tudi je kronologija njegova slaba stran. Vendar je ta zgodovina tako važna, da je od nje 113 rokopisov znanih in da šteje 10 nadaljevalcev (Archiv der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde III. pg. 226; VII. 274; X. 247, 335. Wattenbach pag. 95.)*

II.

Longobardi, suevsko ljudstvo, neso prišli iz Skandinavije, kakor njih pravljice govore, nego bivali so v severnej Nemčiji, morda na obalu vzhodnega morja (Zeuss, die Deutschen und die Nachbarstämme pag. 110; Abel, Anhang: Die Wanderung der Longobarden.) V zgodovinski doli je nahajamo ob levem bregu Labe južno od Hamburga do Salzwedla. Njih dežela se

*) Najbolja izdava Paylevo zgodovine se nahaja v Muratorijevaj zbirki: Scriptorum rerum Italicarum I. pg. 405—511. Oskobel jo je p. Lindebroga (izdava od 1595) Hor. Blancus s primerom milanskega in monzaskoga rokopisa, ter z Lindebrogovimi in svojimi opombami. Pis.

Dopisi.

V Gorici 17. februar. (Izv. dop.) Sedmi letošnji list drugega slovenskega tednika v Gorici govori v dopisu iz Gorice o skušnji na tukajšnji kmetijski šoli in sklepa dotično poročilo tako le:

„Škoda, da ni več občinstva k skušnjam prišlo, prepričal bi se bil marsikdo, koliko je verjeti kričanjem, ki hočejo vse kritikovati in rešetati, prepričajo se pa ne, kako stvar v resnici stoji. Da je še kaka pomanjkljivost tudi na naši kmetijski šoli, tega ne sme nihče tajiti in tudi ne taji, da se pa sme osebstvo učiteljsko dovolj takih pomanjkljivosti kar naravnost v javnih časopisih kot lenuha in nezmožneže—če tudi z lepimi frazami—grditi, kaže hudobijo, če ne tudi zavidljivost. Če tudi niso profesorji naše kmetijske šole v štir ali več odsekov pri kmetijski družbi vpisani, so vendar že v djanji pokazali, da so zmogni vsaj toliko, kakor pisar obrekovalnih dopisov. Ako so naša kmetijska šola preustroj na praktični podlagi in „eko ji bo mogoče to moči ohraniti, ktere ima zdaj, zamoremo le—čestitati.“

Mi vamo na čigavo addresso so te vrste obrnjene in zraven nas vedó to tudi vsi naši čast. čitatelji, kateri so brali v raznih listih „Soča“ precej ostre članke zoper gospodarstvo na kmetijski goriške kmet. šole in zoper pre malo praktično poučevanje. Zatorej hočemo kratko pojasniti svoje stališče v tej zadevi in mirno odvrniti dotičnemu dopisniku, kar mu gre.

„Soča“ se je gotovo že mnogo pečala s kmetijsko šolo v Gorici in priobčila o njej več člankov, ko vsak drug slovenski list. Pri vsaki mogoči priliki jo je priporočala našim posestnikom ter jim razlagala, kolika koristi si smejo obetati, ako bode obilno obiskovana. Enako je tudi kmetovalcem iskreno na srce polagala, naj se, kolikor mogoče, deleže javnih govorov o kmetijstvu, katere je imel o svojem času vodja slovenskega oddelka v Gorici in drugod. Sploh si je zvesta, da je bolj pogostoma in nujnejše nego vsak drug list na Goriskem poudarjala važnost kmetijskega pouka. Pa ne samo to, „Soča“ je tudi vedno v čislil imela slovenske učitelje (ne profesorje!) na kmetijski šoli: omenjenega gospoda vodjo pa tolikokrat povzdigala in mu slavo pela, da so nam nekateri prijatelji uže očitali: kar je preveč, je preveč! Toda nam nij šlo nikakor za osebe pohvaljencev, ampak vselej za stvar. Mi smo s pohvalo hoteli vzbuditi med ljudstvom zaupanje v novo učilišče in ljubezen do kmetijskega napredka;—in zato se nijmo zmenili za očitana prijateljev, ampak smo naravno pohvalno pesen tolikokrat ponavljali, kolikorkrat se nam je ugodna prilika ponujala. Odločno moramo odbijati, da bi bili kedaj učiteljsko osebje kmet. šole kot lenuha ali nezmožneže črnili, ali to v kakoršnikoli zakriti obliki le storiti nameravali. O marljivosti obeh gosp. učiteljev smo popolnoma prepričani in če bi nad možnostmi enega ali drugega kolikaj dvomili, bi tega nikakor svetu ne razodevali, ker nam gre, kakor smo uže rekli za stvar in za nič drugega.

Tega se bo morda gosp. Gl. dopisnik tudi spominjal, da smo v začetku, ko nij imela še kmet. šola svoje kmetije, neprenehoma priporočali, naj se ji kupi taka primerna kmetija in naj se po tem začne prav praktično poučevati. Naše želje so bile uslišane, kmet. šola je dobila za drage denarje obširna posestva;—a poučevanje se je pri vsem tem le malo spreobrnilo. Šola je ostala še vedno boljše teoritična nego praktična. Pa da bi bilo samo to!—a žalibog se je z ukupljenim

imenuje Bardengowe in njih mesto Bardowic (Bardewick pri Lüneburgu.) Proti koncu IV. stoletja izselili so se od Labe proti jugo-vzhodu do meje Slovanov (v deželo Anthaib-zupa Antov), kjer so se morali z Bolgari (?) bojevati (po drugem poročilu pa so šli čez Češko v Trakijo.) Od tod so se vernili nazaj in posedli deželo Bugor, katere je bil Odoaker leta 487 premagal in razkropil. Ko so je pa Heruli iz Ragilanda (spodnje Avstrijsko in en del Moravskega in Ogerskega) pregnali šli se v Ogersko nizino „feld.“ Krog 526 preselili so se, (kakor Prokop poroča na Justinjanovo povabilo) na desni breg Donave v Pannonijo. Gerki so znali med njimi in Gepidi, ki so v Daciji bivali, najhujše sovraštvo zanetiti. Alboin se je zvezal z Avari in z njih pomočjo je Gepide tako pokončal, da so od slej iz zgodovine izginili.

Avari, poprej Warchoniti ali Warchuni imenovani in Turkom podverženi, prihrali so iz srednje Azije in se ustavili najpopreje med hvalinskim in maiotiskim jezerom. L. 557 ponudijo Justinjanu svojo službo proti letni odškodnini in res so ukrotili vse gorške sovražnike ob Kavkazu. Potem so šli dalje proti zapadu mimo Maiotisa in si podjarmili velik del Slovanov. Leta 562 prikazali so se že ob izlivu Donave in zahtevali od cesarja bivališče, kateri jim je odločil spodnjo Pannonijo (Zeuss pg. 730.) Vendar so raje ostali ob črnem morji in se znašali nad Kutriguri in Slovani. Celo globoko v Nemčijo do Labe so prederli, dokler je nij Frankovski kralj Sigbert primoral vrniti se. Nazaj prišedše pozove Alboin v boj proti Gepidom—in jim obljubi deset del vseh goved, polovico plena in gepidsko deželo. Po dobrih zmagi posede Bajan, avarski kan, Dakijo (Ogersko in Erdeljsko) ter prične boj proti Byzantincom, katerih

posestvom in z najplebetejšo živino tudi strašno nemarno gospodarilo. Zato smo povzdignili svoj glas in smo začeli ostro grajati izrekati, komur jo je zaslužil. Kar smo pisali o zlorabi praktičnega assistenta, o vnebovpijoči nemarnosti v kmetijskem poskuševališči in v hlevih kmet. šole, to je od pičice do pičice gola resnica, katero smo pozvedeli pri raznih prilikah ne samo od dveh gospodov, katera morata biti v tem najbolje poučena, ampak tudi iz drugih zanesljivih virov. Ne silite nas, da v listu objavimo imena; zagotavljam Vas že naprej, da bi bilo za dotične osebe kaj ženantno in vam bi bilo po tem tudi žal, da ste nas silili.—

Take napake razkrivati je pa sveta dolžnost vsacega neodvisnega časnika—to se nikakor ne pravi grditi, ampak opozorovati pristojne oblasti, da nepriličnost kakorkoli v oči pridejo. Kmetijska šola je jako važen deželni zavod, nanj gleda cela dežela, v nje ga stavi velike nade, od nje ga si obeta boljše prihodnost. Javno mnenje se tedaj vrsto zanima za ta zavod in kedo menite, zastopa v prvi vrsti in izraza to javno mnenje, če ne časnikarstvo?—

V zadnjem dopisu, kateri je govorilo kmet. šoli, predrznil se je naš poročevalec dotakniti se tudi osebe g. vodje slovenskega oddelka. Trdil je namreč, da spada tudi nanj kolikor toliko odgovornosti za razkazane nerednosti in za pomanjkljivo praktično poučevanje, ker mora vse učiteljsko osebje na vsakem dobro vremenem učilišči za čast svojega izvoda solidarno skrbeti. Ta trditelj je gotovo na pravi mestu, ne obsega pa prav nič tacega, kar bi po čitanju lenuštva ali nezmožnosti le kolikaj čutilo. Mi nijmo hoteli s tem, da prav odkritosrečno govomo, prav nič drugega, nego moralčno uplaviti na omejenega gosp. vodjo, da bi od svoje čislane osebe in od svojega oddelka po primerni poti, pa odločno odvrnil odgovornost za vse to, kar se je v obče napačnega očitali celemu zavodu. Tudi tukaj nam je šlo za to, da bi se na korist stvari neokrunjena pokazala čast ponaših pojmovih soodgovornega slov. ravnatelja.—In bsp. ravnatelj nas je menda razumel, vsaj menimo, da nemo to posnemati iz članka: „O naši deželni kmetijski šoli“ v 1. številki letošnjega „Gospodarskega lista.“

Ali smo po vsem tem v resnici zaslužili precartane naslove kričačev, in pisarjev obrekovalnih dopisov, to vprašanje rešiti, pripuščamo nepričnosti naših čast. čitateljev. V kolikih odsekih kmetijskega društva sodi naš dopisnik, za to se mi pač malo brigamo, a pozdeva nam skoro, da mu gosp. Gl. dopisnik te pravice nič osebno ne privoščiti in da zadenemo v živo, ako podržimo gospoda dopisnika: „Hinc illae lacrimae!“—

In zdaj še par vrst na addresso g. dopisnika istega lista: „od gorenje Soče (huj?).“ Naš dopisnik je uže zadnjič poudarjal korist in potrebo neodvisnega kmetijskega lista. Mi ne vemo, ali naši nasprotniki dobro razumejo, kako „neodvisnost“ mi menimo v tem oziru, za to naj dodamo kratko, pa točno pojasnilo. Po naših mislih nam more hasniti Slovencev dobro uredovan kmetijski list, kateri je popolnoma neodvisen od kakoršne koli politike, pa tudi neodvisen od vladnih ali poluvladnih uplivov. Prva neodvisnost je potrebna za to, da se tak list lahko razširi v vse kroge brez ozira na politično barvo in mišljenje, druga neodvisnost je pa priporočljiva za to, da smo tak list svobodno presretati in kritikovati vladno delovanje ali ne delovanje v kmetijskih zadevah, sklepe in naredbe c. l. kmet. društev i. t. d. Tacega neodvisnega kmetijskega lista nijmo imeli do

deželo s pogostimi napadi nateguje in si tako v davek izsiljuje.

Po razpadu ephemerne hunskega kraljestva 158 so se pomaknili Gepidi in Góhi v notranje obočje Karpatov in prepustili zunanji pristor Slovanom, ki so se jako hitro od Dnjopra do Donave razširili in celo Valahijo posedli. Ti Slovani so bili Slovenci in njih najbližnji sorodniki (poznejši panonski Slovenci, Slovaki in Bulgari.) Iz Valahije so se začeli Slovenci počasi ob Donavi navzgor pomikati z dovoljenjem Gepidov, katerih nadoblast so morali priznavati. Od 551—555 prišli so bili že v Sirmijo in spodnjo Pannonijo do vukovarskega močvirja (lacus Mursianus pri Jordanu.) V boju Gepidov proti Langobardom in Avarom pomagali so pervim tudi Slovenci (leta 567.) Kakor Gepidi tako tudi Avari ne le neso zabranjevali razširjenja Slovencev po Dakiji, Pannoniji in dalje proti zapadu ob Donavi, Dravi in Savi navzgor, nego pa še celo pospeševali in morda tudi silili, kakor se pripoveduje, da so Slovane iz solunske okolice v Pannonijo preselili. Avari gotovo neso bili mnogoštevilni, kakor nobeno teh nomadskih ljudstev ne, in spoznali so Slovanih izvrstne vojake, ki so bili sposobni njih manjšajote se vrste dopolnovati. Tudi so jim morali Slovenci kot poljedelci priljubljene biti, ker sami se neso s tem važnim opravkom pečali, nego živeli so od pridelkov sosednih ljudstev (Primeri: Roesler, Ueber den Zeitpunkt der slavischen Ansiedlung an der untern Donau. Sitzungsberichte der hist. phil. Classe der k. Akademie Bd. LXXIII. pg. 77 ff.)

(Dalje prih.)

zdaj na Slovenskem nobenega in tak hoče biti „Kmetovalec.“

„Gospodarski list“ je organ c. k. kmetijskega društva in kot takemu so mu odločene meje, katerih ne sme prestopiti. Da je to istina, dokažemo lahko z fakti. Italijanski organ istega društva „Atti e Memorie“ je lansko leto v nekem dopisu kritikoval način, po katerem se kanalizuje tako imenovani „Agro Montefalcone se.“ Kritika nij bila nekaterim društvenikom po volji in v obnem zboru, o katerem je poročal „Kmetovalec“ v prvi svoji številki, so urednika koj k odgovornosti pozivljali, ter grajali, da je kaj tacega svojevoljno priobčil. Kar se je italijanskemu organu zgodilo, to se prav lahko pripeti tudi slovenskemu in če se hudo ne motimo, je nek poprejšnji urednik njegov uže dejansko občutil to odvisnost.

Naš dopisnik je v 5. letošnji številki povedal, zakaj e upravništvo K. združeno s Sočinim in zakaj naročniki „Soče“ list cenejšo dobivajo. Temu nemamo nič dodati. Dopisnik tudi nij rekel, da so neznani kmetovalčevi sodelavci, ampak da ne pozna vseh njihovih poličarjev a prepričanja, katero nema v kmetijskih zadevah nobenega pomena. „Kmetovalec“ sam je objavil svojega pravega urednika, imena sodelavcev so pa nanzanjena pri vsakem večem članku, razun onih, katere sestavlja uredništvo. Tu nij nobenega mračnjastva.

Iz tega, kakor „Glasov“ kritikus stvari zavija, so jasno vidi, da mu ne gre nego za hudobno sumničenje, naj to taji, kolikor hoče. Do zdaj so na svitlo prišle 3 številke „Kmetovalca“, katere obsegajo obilo gradiva, po katerem se uže lahko sudi, kak hoče biti ta nov list. Dobro! tega gradiva in načina, po katerem je K. obdeluje, lotite se in pretresujte je na drobno in kritično je ostro, da le pravično, tega vam nihče ne bode zameril; a da le tako slepo in brez uzroka okoli sebe koljete in grizete, to nij lepo, niti dostojno.

Mi ostanemo tudi pri tem, kar trdi naš dopisnik, da „Kmetovalec“ ne namerava prav nič obstoječega izpodrivati, naj manj pa „Gospodarski list“, ker tu nemo skoz kaj izpodrivati, kar bode lahko razumeli, ako vam povemo, da ima G. l. razun slovenskih udov kmet. društva celih 38 naročnikov. Tu pač nij veliko izpodrivati? Kaj je krivo, da se nij ta list v šestih letih boljše razširil, ugibamo in vam tudi svoje mnenje povemo, če nam obljubite, da potc lažite po tem zeló občutljivega gospoda, katerega li vtegnil naš obširno motiviran parere najbrže hudo nevznemirite. Sicer pa bodite prepričani, da bode K. vselej prav kolegijalno ravnal z Gospodarskim listom in da ga bode rajše priporočal nego izpodrival, ter spoznavala dostojnost, da ima c. k. kmetijsko društvo v Gorici tudi slovensko glasilo. „Kmetovalec“ pa ne namerava biti glasilo kakoga društva, tudi ne katere koli posamezne deželice, ampak želi in si bode prizadeval zastopati kmetijske interese vseh slovenskih dežel. Toliko za zdaj, če vam je pa še kaj mračnega, prosimo le oglasite se, uže pojasnemo.

Iz Cerknega 14. februarja X. Naša čitalnica je imela pustno nedeljo „besede“ katera so je za Cerkno prav dobro obnesla. Pričela se je s petjem, pri kojem je pomagalo zraven navadnih pevcev tudi 12 mladenčev, katere je gosp. učitelj ravno kar začel poučevati!—Mladenči so še precej navdušeno in dobro peli, ter pokazali, da bode imela čitalnica sčasoma izvrstno petje, —ako bodo stanovito napredovali, kajti gosp. učitelj L. bode v tem obziru neutrudljiv, kar je v svojem govoru pokazal, da mu je celo mar, čitalnični namen petja pospeševati. Slava mu!

Igrala se je šaloigra „Filozof“ zadosti dobro, a naj boljše je M. K. zastopila svoje nalogi.

Napoved je bil ples, ki je trajal do jutra. Občinstva je bilo še precej, in le bolj odrašenega, ker otrokom ni dovoljen vstop. Počastilo nas je tudi nekoliko zunanjih udov, zmed katerih naj omenim čitalničnega predsednika gosp. Jan. Kafola iz Ravni.

Naša čitalnica nij še v nevarnosti pogina, ampak izvrstno napreduje, ker vpisali so se ji vsi odlični in zavedeni možje, samo da bi imela več delalnih moči, kajti gospoda L. i P. imata preveč truda, preden vse za besedo napravita.

Želeti bi bilo, da bi se vpisali drugi bivši uje, posebno gosp. Š. še nij povedal uzroka, zakaj je iz društva izstopil?—Saj je obljubil delati za čitalnico!—Menim da je tudi njegova dolžnost kot gosp. L. čitalnico pospeševati?!

Žalostno je, če taki, ki so v prvi vrsti poklicani in imajo lepe zmožnosti ne delajo za naročno stvar.

Basniki.

Iz Trsta, dne 15. febr. (Izv. dop.) Minol je pust in nič drugega nam nij od nje ostalo nego spomin različnih barv in vtisov, zdraven (več ko enemu) izpraznjene žepa in kake male pošasti, ki si jo je marsikateri v tem svetem (čem reči) vselem času pridobil. Kakor druga leta, tako se je tudi letos četirikratno, debeli četrtek, nedeljo, pustni pondeljek in na pust od popoldne do noči javno, bi rekel, bahalno voženje v Trstu po kursu vršilo, ki je ravno od ulice „corso“ svoje laško ime „corsa“ t. j. po slovensko rečeno letanje vdobilo(?) In v resnici nij nič drugega nego letanje ali norenje v pravem pomenu besede, ki so ga v

uže, naj mu volilci nezaupnico dadó in pisali so tako, kakor bi bil edini Razlag kriv narodnega propada pri volitvah, v tem ko so naše liberalne novine popolnoma molčale. Slovenska mladina, ki se vedno zanima, za domače razmere, je po teh poročilih res Razlaga obsojala, a vendar mnogi se niso dali po klerikalnih listih prepričati, mariveč čakali so še posebno poročila od prijateljskih rok, če uže liberalni listi nalašó o tem molče. V taki negotovosti mnenj in poizvedeb sklicana bila je seja društva „Slovenije.“ Udeležilo se je le malo udov—samih 25. Govorilo se je uže preje, da hočejo nekateri isti dan predlagati, naj se preklicó častno sočlenstvo Razlagovo, in res, po dokončanih drugih dnevnih točkah ustane neki gospod in predlaga brez vsake motivacije omenjeno preklicanje. Komaj je to izgovoril, oglasi se takoj drugi dijak (menda prvega subfamulus), in predlaga konec debatte. Nobena debatta še nij bila in uže konec debatte!! Meni je to v parlamentarizmu nekaj čisto novega. Ugovarjalo se je temu, a vse nij nič izdalo, ker pri enakih glasovih, 12 proti 12, je predsednik naznanil konec debatte, katera nij nigdar začela. Kako bi bilo tedaj mogoče glasovati o stvari, gder niso zadeve ne pojmovi jasni? Dijaku, kateremu je bilo iz zanesljivega vira poročeno, da Razlag nij pri tem nič zakrivil, nij dal predsednik besede, ker se je bal da zajde govornik na politikó, kar bi bilo nepolitičnemu društvu nevarno in njegovo razpuščenje vzročilo.

A če je uže to resnica, prašam gospoda predse-dnika, zakaj je sploh pripustil staviti ta predlog, ki je sam na sebi eminentno politična demons-tracija? Ali mislijo res staviti predloga et cons., da so vsi drugi dijaki mrtev stroj, kateri smejo le glasovati in družega nič? Zgodi se lahko, da jutri kedo drugi predlaga, ta in ta je lump, izbacimo ga in pri tem mu še besede v opravičenje ne daste? In to hoče biti svobodomiselnja mladina? Španjska inkvizicija nij tako delala! In kaj je zakrivil dr. Razlag, katerega ste mislili izbrisati iz častne knjige? Telegrama, katerega je oče Bleiweis sestavil, nij hotel podpisati. In zakaj ne? Ko so v Ljubljani volilni odbor sestavljali mladi in stari, Razlaga še prašali niso za njegov svet; ko so se volitve vršile, Razlaga niso poznali, in še le na konec, ko je naroden propad bil gotov, obrnili so se slov. matadorji tudi na Razlaga, naj telegram do Bahansa, v katerem je stalo nekaj o „gährung des krain. Volkes (Kar pa nij res bilo, ker ljudstvo je še premirno,)“ podpiše, Razlag nij podpisal in imel svoje teh-ne razloge: če ga popreje nijste potrebovali, čemu še zdaj? Telegram je bil tudi nekoliko lažnjiv, punta na Kranjskem nij bilo in če kaj podpišem, mora slagati se to tudi z vestjo. Razlag je ravno preobčutljiv, in če bi mu kaj v greh šteli, bila bi baš njegova preobčutljivost; on misli namreč, da ima poštene sovražnike pred seboj, a teh dandanes nij in v tem se R. mnogo moti. Pri njem je ravna, poštena, vljudna pot najboljša pot in gdor tako pot hodi, nij še izdajica in tudi ne bode nigdar. Hinavstva Razlag ne pozna!

Vrnem naj se zopet v društvo. Ko je bil enkrat konec debatte sprejet, nastal je velik romovž, glasovanje nij bilo več mogoče in predsednik je sklenil sejo brez vsacega vspeha. Uže tedaj mislijo klerikalni listi, da se je dunajska mladina Razlaga odpovedala, se strašno motijo in sicer prvič, ker do glasovanja nij prišlo (glasovalo se je samo za konec debatte) in drugič bi bili zoper stavljen predlog tudi nekateri tistih, ki so za konec debatte glasovali. To prav iz gotovega vira govorim. In če bilo prišlo tedaj do debatte, v kateri bi se bilo marsikaj razkrilo, kar je bilo zakrito in le malo-katerim znano, ki pa niso govoriti smeli, padel bi nesrečni predlog gotovo enoglasno. A nij bilo treba, da je „Slovenija“ o tem besedovala, malo dni po tem se je dr. Razlag sam odpovedal časti, katero so mu bili prejšnji misleči dijaki naklonli. Stavitelj predloga naj bode sedaj zadovoljen in žnjim ves klerikalni svet. Pač čudni so ti klerikalci, preje jim je bila mladina smrkova, nevedna, pobalinska, kar čez noč postala jim je vzor in njej v slavo pišejo dolge vvodne članke: pa je tudi čas za to, pregrešni pust je poginil in tudi mladini se sedaj za sveti čas spodoblja post in molitvene bukvice. Ne bo dolgo časa moroda,ko bode kak dijak v „Sloveniji“ od Luke Jerana izpodbujen naveto-val, naj se vsi vpišemo v društvo „naše svete gospe.“ Kar bode tudi brez vse motivacije in debatte sprejeto. O srečni časi!

Še nekaj! Razlag nij podpisal Hohenwart—Vošnjakove interpelacije. Zakaj ne? Ker ga nij bilo na Dunaji. Zakaj je pa nij grof Barbo? In vendar le klerikalci Razlaga črnijo. Es ist Methode in diesem Wahnsinn.—

Politični pregled.

Zadnji teden je ministerstvo sopen dobilo ne-koliko zausnic od svoje lastne stranke, sopen so ustavoverci zavrgli vladni predlog zaradi vorarlberške železnice in sploh se vedejo, kakor bi temu ministerstvu več ne zaupali. Zarad tega pa se zdaj neprenehoma sliši, da bo to ministerstvo kma-

le šlo, da je primorano odstopiti in da bo cesar precej po imenovanji novih ogrskih ministerstov tudi za to stran države poklical nove može na krmilo.—Več o tem govori dopis iz Dunaja.—S postavo o civilnem zakonu se ustavoverci nič kaj ne upajo na dan, dotični odbor je načrt sopen izročil nekemu pododboru, da ga prenaredi. Težki porod bo to.—Mnogi poljski poslanci nekda v resnici nameravajo skleniti se trdao z državno-pravno oppo-sicijo pod vodstvom Hohenwarta.—Te dni bo dotična seja v poljskem klubu.—

Ogrska kriza še zdaj nij končana; Bittó je izročil sicer cesarju demissijo ministerstva, a cesar jo nij sprejel za tako dolgo, da se zedinijo Deakovci, in levičnjaki, vendar pa je poklical cesar v Beč vojdo levičnjakov, da bi se z njim dogovoril o možnem njegovem vstopu v ministerstvo. Kriza tu in tam, pa prav malo mož, ki bi imeli zadosi srca in uma Avstrijo urediti stalno in dobro. Žalostno pa resnično je to, da po takih prav resnih globoko v srce države segajočih krizah država od dne do dne slabša in bolehnješa postaja.—

Na Nemškem zdaj vlada sopen ostro postopa proti škofi ter jim konfiskuje neprenehoma postne pastirske liste.—Škofje so pa te dni protestirali proti izjavi Bismarkovi v neki okrožnici, da imajo države pravico mešati se v izvolitev prihodnjega papeža.—

Škandinavska kraljestva, Švedska, Norveška in Danska, hočejo skleniti ozko zvezo, ki bi zagotovljala njih obstanek nasproti požrešni Nemčiji.

Na Francoskem je skupščina postavo o senatu, katero je pri posvetovanji uže sklenila, pri zadnjem glasovanji zavrgla.—Orleanisti so zapustili republikance in so le za to podpirali skrajno republikance, da bi edinost mej temi in zmernimi republikanci podrla.—Kaj nastane zdaj, ko skupščina ne more skleniti osnovnih postav?—Če hoče Mac Mahon prav postopeti, mora vendar enkrat raspustiti ta čudni parlament, s katerim nij mogoče vladati.

Španjski kralj Alfonzo nijma sreče, njegova vojska je bila, kakor se sliši, močno tepena in je nevarnost nekda tako velika, da se z don Karlosom zelo pogaja zaradi odstopa dveh španjskih kronovin. Španjska ne bo tedaj še dobila potrebnega miru.—

Razne vesti.

(† Tržaški škof) nj. ekscelencija monsignor Legat, o katerem smo zadnjič poročali, da je nevarno bolan, je umrl v petek. Kmetskih starišev sin iz Nakla na Gorenjskem, bil je 1807 rojen in je l 1846. tedaj še ne 40 let star, postal tržaški škof in kot tak je bil ves čas ljubljen in spoštovan od vsih Tržačanov. Da so ga radi imeli, bil je dokaz v resnici velikanski pogreb v sredo, 17. t. m. Vse kar je odličnega v Trstu je bilo za pogrebom, vojaki so stali špalir po ulicah, duhovni so nosili rakev in poreški škof Dobriča z asistencio koperskega in tržanskega kapiteljna in čez 100 drugih duhovnov je ranjkega spremljal k zadnjem miru. Sprevod je šel v stolno cerkev sv. Jošta, katera je bila v ta namen črno preprežena in po končanih cerkvenih opravilih so prenesli rakev v kapucinsko cerkev, kder bo ostala na željo ranjkega. Tržaško ljudstvo si o njem pripoveduje mnogo lepega; podpiral je na tihem vsakovrstno revežo, tako sicer, da nij zapustil nobenega premoženja. Več o tem v prih. dopisu iz Trsta, za katerega denes nij prostora.

(Gosp. Dr. J a n e z R i s m o n d o.) eden prvih odvetnikov v Gorici, predsednik bralnega društva, (Gabinetto di lettura) advokatske kamore, telovadnega društva, bivši deželni poslanec in mestni svetovalec je troke v 68 letu svojega življenja umrl. Kakor je Sloven-ski narod še smrtjo Dr. Coste vrlega boritelja zgubil, tako obžalujejo goriški italijani izgubo svojega zvestega za narod mnogo zasluženega sorojaka!

Danes je bil pogreb, ki se sme imenovati velikanski: vse kar je boljsega v Gorici, gotovo blizo 1000 ljudi brez razločka stanu in narodnosti, se ga je vdeležilo. Kaj takega es v Gorici malokedaj vidi.

(† Fidelis Terpinec) grajščak in posestnik tovarnice v Ljubljani umrl 15. t. m. Ranjki bil je eden prvih buditeljev in dobrotnikov slov. naroda, on je narodno reč močno podpiral in je posebno zaslužen za kranjsko kmetijsko družbo. Letos smo posebno nesrečni mi Slovenci, zgubili smo mnogo narodnih mož prav zdaj, ko potrebujemo dosti hrabrih borilcev.

(Mrtičev v Gorici) uže davno ne pomnimo toliko kakor baš ta mesec. Sredo jih je celo 12 umrlo; tudi

iz mej vojakov je mnogo bolnih, sliši se, da jih toliko umira, da so prosili, da bi se je premestilo.

(Opera v mestnem gledališču) bode začela v soboto 20. t. m. ob 7½ uri zvečer; predstavljala se bode v prvo „Ruy Blas.“ Kakor se sliši so letos prav dobre moči,—vederamo!

(Gleda železničnega programa) jima nemška National-Zeitung“ nek zanimiv dopis iz Dunaja, ki menda izvira iz dobro podučene peresa. Dopisnik pravi mej drugim:—Avstrijsko ministerstvo je uže dobilo navode, po katerih mora izdelati železniški program. Po sklepu drž. zbora gledé pontebške železnice se da z gotovostjo soditi, da zbornica želi tudi takih železnic, ki bi koristile avstrijskemu trgovstvu in katerih izvršitev nijma samo namena pomagati obrtniji se železom in pomoči potrebnim delalcem.—Železniški program, kakor vem za gotovo, bo tedaj, obsegel v prvi vrsti take železnice, katere bodo novi promet zagotovile deželi in v to vrsto spadajo Arlberska, predelska, pontebška in črta Dunaj-Novji. se moram omeniti, da bo vlada Arlbersko črto po popolnoma različnih načrtih izpeljati vzkazala, kakor je bilo s početka namenjeno! vkljub temu pa se ji bo težko posrečilo ogniti se tunela skoz hrib Arlberg s tem, da ukaže peljati črto okoli hriba. Če je to resnica, tako imamo še zmerom dobro nado za predelsko črto, katere nade ne zgubimo v očigled važnosti in prednosti te črte pred vsako drugo.

(Požar). V noči med petkom in saboto je nastal požar pod streho neke hiše v Ločeniku in sicer na trgu v takem kraju, kder bi se bila nesreča lahko v veliko škodo sosedov razširila. K sreči je prišla brizgalnica iz Ritterjeve papirnice v Podgori še o pravem času in so tudi domači ljudje tako ročno priskočili, da se je strašan element kmalo vkrotil. Posebna hvala gre g. Eugenu baronu Ritterju, kateri je v pozni noči sam prišel in vodil gašenje z največo previdnostjo in eneržijo. Pa tudi njegovi gasilci in domači ljudje so se prav vrlo obnesli.—

Ogenj je napravil kakih 1200—1500 gld. škode, dotičnik nij zavarovan, kar je v takem kraju velika nemarnost. Kako bi bilo lepo zdaj nove pri banki potegniti in so kaj popravljajna lotiti—namesto berati, kakor navadno pogoreleci delajo.—

(Živinska kuga) je v Istri popolnoma nehala; zatorej je odstranjen kordon in je nehala prepoved vvažanja in izvažanja živine.

(Nemška kultura). Pravo omiko so pokazali nekateri kulturonošci minolo nedeljo v „hotelu Brandt.“ Neki eleganten gospod, kateri je uže zaradi arogance, kot ekspruski oficir, bil v Trstu skozi duri von pahnen, je razžalil, kakor se nam poroča, goriško gospe in necega sorojaka avstrijskega Nemca, na kar je ljudstvo začelo upiti: „fuora i Prussiani!“ ven s Prusi! Navzo-či g. policijski komisar se je videl prisiljenega in je prouzročitelja škandala na prosto eskortiral. Morda so gospodje „kulturträgerji“ zares mislili da naša lepa Gorica uže spada „zum deutschen Reich“?

(Goriška čitalnica) napravi v nedeljo prvo letoš-njo besedo z igro, deklamacijo, petjem in godbo. Program je obsiren in jako zanimiv, nadjati se je tedaj množega občinstva, posebno, ker pridjo tudi nekteri rodoljubje iz dežele.

(V dež. cenilno komisijo) je bila denes volitev namesto ranjkega Doljaka in odstoplega Malniga. Izvoljena sta bila gg. Faveti iz Skrilj in Brezinger, župan iz Ročinja.

(Poduk o sviloreji) bode v nedeljo 21. t. m. po popoldanski božji službi v Kobilji glavi. Ta poduk je namenjen odrastlim kmetovalcem in nadjati se je, da se ga bodo zadnji močno vdeležili. Govoril bode voditelj svilodne štacije v Komnu, g. A. Strekelj.

POSLANICA.)

Rojano, dne 25. januarija 1875.

V drugi št. „Soče“ od 14. t. l. me neki dober prijatelj napada, ter pravi, da noče prevzite buče Troha bolj natanko popisovati, da sem tica redke baže, da me uže dolgo pozna, da me opazuje in še bode. Dobro. Gledé zvite buče in tice redke baže, kar je vse enega pomena, rečem, da ko bi res to bil, bi mi ne mogel še nobeden tega v greh šteti, ker bi bila narava urok, ki me je takega stvarila. Ponovim ko bi jaz to naravno lastnost namreč zvitost, katero mi hoče gospodine T. H. po nedolžnem privreči, res posedel in jo zlo rabil, bil bi karanja vreden. Zato ga prosim naj mi blagovoli dejanje navesti, kojega bi bil jaz z zvitostjo učinil in ki bi bilo karanja vredno. Da me dolgo pozna mu rad verjem gospodinu T. H. in se zraven trdno zanašam, da za slabo tico me ne more poznati; ravno tako, da me je opazoval in da me še bo, pa za slabo ne še in da za slabo me tudi ne bo, bo moja skrb. Potem pa če g. T. H. nijma družega dela naj menó opazuje. Prosit!

Jernej Troha učitelj v Rojanu.

*) Uredništvo nij odgovorno ne za obliko, ne za zadržaj.